

Ivo Piry*

RAZISKOVALNO DELO INŠTITUTA V PRIHODNJE

Jubilej, ki ga obeležujemo s strokovnim posvetovanjem o vprašanjih socialnogeografskega proučevanja v Sloveniji, ne pomeni mejnika v usmerjenosti raziskovalnega dela Inštituta za geografijo. Lahko rečemo, da je neke vrste kontrolna točka, na kateri skušamo preveriti zastavljene cilje raziskovalnega dela kot jih opredeljujejo ustanovni akt, statut in predvsem srednjeročni program raziskovalnega dela do leta 1985. Ob tem se navadno zastavlja vprašanje, kako bo delo potekalo v prihodnje, katera področja raziskovalnega dela ostajajo še vedno aktualna in kakšne dolgoročne usmeritve smo si zastavili na področju socialnogeografskega proučevanja.

V naslednjem letu bomo nadaljevali z izpolnjevanjem srednjeročnega raziskovalnega programa, ki je bil potrjen s strani Raziskovalne skupnosti Slovenije v okviru skupnega programa in posebne raziskovalne skupnosti za družbeno infrastrukturo. Raziskave v okviru Inštituta so do sedaj v celoti sodile v enovit usmerjeni raziskovalni program z naslovom "Usmerjanje družbenega in ekonomskega razvoja SRS in SFRJ", bodo v letu 1983 razdeljene med dva usmerjena raziskovalna programa v okviru družboslovnih ved iz skupnega programa raziskovalne skupnosti. Na predlog odbora za koordinacijo pri Raziskovalni skupnosti Slovenije se proučevanje narodnostno mešanih ozemelj in zamejstva ter izseljenstva prenese v usmerjeni raziskovalni program "Raziskovanje slovenskega narodnega vprašanja", kar naj bi omogočilo tesnejše vsebinsko povezovanje z drugimi strokami pri reševanju sorodne problematike.

V okviru usmerjenega raziskovalnega programa, katerega cilj je podati teoretičen in metodološki prispevek k usmerjanju družbenega in ekonomskega razvoja naše domovine z vidika ekonomskih, sociološko-političnih in prostorsko-geografskih elementov oziroma dejavnikov razvoja, bodo opredeljeni posamezni zaključeni tematski sklopi kot regionalni razvoj, degradacija geografskega okolja ter Atlas Slovenije.

Najobsežnejši tematski sklop predstavlja problematika proučevanja značilnosti regionalnega razvoja, v okviru katerega bodo opredeljena teoretska in metodološka izhodišča socialnogeografskega proučevanja vprašanj družbenega razvoja. Podrobno bodo ta vprašanja obravnavana na primerih nekaterih slovenskih pokrajin kot na primer alpskega sveta, Osrednje Dolenjske in Bele krajine ter obmejnih pokrajin Slovenije. Poleg navedenih

* Dipl. geograf, Inštitut za geografijo univerze Edvarda Kardelja, 61000 Ljubljana, Trg francoske revolucije 7, glej izvleček na koncu zbornika.

raziskav se bodo v tem sklopu predvidoma nadaljevale raziskave industrializacije Jugoslavije, omrežja vzgojnovarstvenih in izobraževalnih ustanov v Sloveniji ter problematika počitniških bivališč v Sloveniji.

Tudi drugi tematski sklop proučevanj degradacije geografskega okolja tvorijo večinoma nadaljevanja že začelih raziskav družbeno-geografskih posledic degradacije v vplivnem območju industrijskega centra Jesenice, degradacije okolja na primeru Mežiške doline in Zasavja. V ta del sodijo tudi raziskave o proučevanju zgornje gozdne meje, vodnih mlinov v Sloveniji ter vodno-ekološke problematike jezer v radovljjski občini.

Poseben tematski sklop tvori projekt Atlasa Slovenije, ki prehaja po desetih letih raziskovalnega dela v naslednjem letu v zaključno fazo, ko naj bi bile izdelane vse s programom predvidene karte, tiskali pa naj bi tudi prvi snopič desetih kart atlasa.

Raziskovalno delo v okviru posebne raziskovalne skupnosti za družbeno infrastrukturo poteka v sklopu raziskovalnega programa "Usmerjanje družbeno razvojnih procesov v prostoru in manj razvita območja" in bo usmerjeno v nadaljevanje raziskav na področju opredeljevanja stopnje manjše razvitosti posameznih območij v republiki, na primeru severovzhodne Slovenije in Bele krajine.

Poleg temeljnih raziskav, ki potekajo v okviru skupnega programa Raziskovalne skupnosti Slovenije, bo Inštitut še naprej posredoval rezultate raziskovalnega dela v okviru neposredne svobodne menjave dela. Predvidoma se bo nadaljevalo sodelovanje z Občinsko raziskovalno skupnostjo Novo mesto, Republiškimi komitejem za družbeno planiranje, Zvezo vodnih skupnosti Slovenije in drugimi uporabniki. Med aplikativnimi raziskavami bodo v ospredju demogeografske študije, obsežno delo bodo predstavljale raziskave proučevanja učinkov predvidenih zajezitev na Trebuši in Cerkniškem jezeru, dobršen del raziskav pa bodo pokrila proučevanja agrarnogeografske problematike.

Naštete smeri raziskovanja obstajajo aktualne vse do konca sedanjega srednjeročnega obdobja, vendar se ob tem že porajajo nove zamisli za usmerjanje raziskovalnega dela na področju temeljnih geografskih proučevanj slovenskega ozemlja v dolgoročnem obdobju do leta 2000.

Med osnovnimi smernicami smo izpostavili prioriteto proučevanja problematike bivališč in hrane, v okviru katere moramo geografi na področju socialne geografije prispevati temeljne in aplikativne raziskave v okviru problematike optimalne regionalizacije kmetijske proizvodnje, smotrne izrabe kmetijskega prostora, revitalizacije manj intenzivno izrabljenih kmetijskih površin, demografije, sistema poselitve in kvalitete bivalnega okolja.

Kot drugo prioriteto med najpomembnejšimi družbenimi cilji smo vključili tematiko proučevanja nacionalnosti ter obrambe in zaščite. Menimo, da bi lahko v tem okviru dopolnili ovrednote-

nje geopolitičnega položaja Slovenije, opredelili oblike obmejnega gospodarskega in prostorskega sodelovanja pri urejanju obmejnih območij. Nadaljevali bomo s proučevanjem narodnostne sestave na nacionalno mešanih območjih v Sloveniji, kot tudi spremljanjem razvoja pripadnikov slovenske manjšine na Koroškem in v Beneški Sloveniji.

Osnovno aktivnost Inštituta bo tudi v prihodnje predstavljalo raziskovalno delo, v okviru katerega bomo tudi v naprej skušali povezovati številne geografe raziskovalce v enotne raziskovalne teame. Na znanstveno raziskovalno delo se bo tudi v prihodnje navezovalo sodelovanje z Gibanjem Znanost mladini kot permanentna oblika vzgajanja mladih kadrov.

Med nalogami Inštituta v prihodnje pa vidimo tudi nadaljnje izpopolnjevanje informacijsko-dokumentacijskega sistema za potrebe geografije, ki naj bi potekalo v skupnem sodelovanju Inštituta, Narodne univerzitetne knjižnice in knjižnice PZE za geografijo na Filozofski fakulteti.

V zadnjem času je v okviru Inštituta ponovno oživela muzejska razstavna dejavnost v Zemljepisnem muzeju. V prihodnje želimo opredeliti status te pomembne zbirke starih kart in ji zagotoviti možnosti za nemoteno delo za potrebe javnosti, ki je bila do sedaj premalo seznanjena s tovrstno kulturno dediščino.

Ugotovimo lahko, da tudi v prihodnje ostaja glavna usmeritev znanstveno-raziskovalnega dela Inštituta za geografijo proučevanje socialnogeografskih procesov in pojavov v slovenskih pokrajinah. Želimo, da bi z uvajanjem sodobnih in zahtevnejših metod računalniške obdelave podatkov zmogli zajeti obsežno gradivo, ki je potrebno za proučevanje socialnogeografskih procesov v družbi in pokrajini. Modernizacija raziskovalnega pristopa naj bi zagotovila možnosti za podrobno proučevanje kompleksa regionalne strukture in njegovih značilnosti. Upamo, da bodo rezultati našega dela potrdili pravilnost načrtane poti z vse večjo odmevnostjo našega dela v širši strokovni javnosti in družbi.